

MILLIY TEATRIMIZ ORQALI O'QUVCHILAR ONGIGA MILLIY QADRIYATLAR RUHINI SINGDIRISH

Ummatkulov Botir

Guliston ixtisoslashtirilgan san'at maktabi o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17421094>

Annotatsiya. Mazkur maqolada milliy teatrning tarbiyaviy salohiyati, u orqali o'quvchilarda halollik, mehnatsevarlik, kattaga hurmat, mehr-oqibat va vatanparvarlik kabi qadriyatlarni shakllantirish mexanizmlari yoritiladi. Teatrning tajribaviy o'qitish va sotsiokultural yondashuvlar bilan uyg'unligi tahlil qilinadi, maktab sharoitida qo'llash uchun amaliy model va baholash vositalari taklif etiladi.

Kalit so'zlar: milliy teatr, tarbiya, qadriyat, forum-teatr, tajribaviy o'qitish, refleksiya.

INSTILLING THE SPIRIT OF NATIONAL VALUES IN THE MINDS OF STUDENTS THROUGH OUR NATIONAL THEATER

Abstract. This article examines the educational potential of the national theater, the mechanisms through which it forms values such as honesty, hard work, respect for elders, kindness, and patriotism in students. The compatibility of theater with experiential learning and sociocultural approaches is analyzed, and practical models and assessment tools for use in school settings are proposed.

Keywords: national theater, education, value, forum theater, experiential learning, reflection.

ФОРМИРОВАНИЕ ДУХА НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В СОЗНАНИИ УЧАЩИХСЯ ЧЕРЕЗ НАЦИОНАЛЬНЫЙ ТЕАТР

Аннотация. В статье рассматривается воспитательный потенциал национального театра, механизмы формирования у учащихся таких ценностей, как честность, трудолюбие, уважение к старшим, доброта и патриотизм. Анализируется совместимость театра с экспериментальным обучением и социокультурными подходами, а также предлагаются практические модели и инструменты оценки для использования в школьной среде.

Ключевые слова: национальный театр, образование, ценности, форум-театр, экспериментальное обучение, рефлексия.

Kirish. Globallashuv va axborot oqimlari kuchaygan sharoitda o'quvchining ma'naviy immuniteti — uning qadriyatlarga tayanch bo'lib yashay olish qobiliyati — ta'limning asosiy vazifalaridan biridir. Milliy teatr san'ati obraz, ramz va dramatik vaziyatlar orqali axloqiy mazmunni hissiy va ijtimoiy tajriba sifatida his ettiradi. Bu esa nafaqat bilim, balki munosabat va xulq darajasida ham o'zgarish hosil qiladi. Maktab amaliyotida teatrning didaktik va tarbiyaviy imkoniyatlarini tizimli qo'llash dolzarb masaladir.

Nazariy asoslar. Tajribaviy o'qitish (Kolb sikli): O'quvchi sahna jarayonida "boshdan kechiradi", muhokamada tahlil qiladi, g'oyani umumlashtiradi va keyingi xulqida sinab ko'radi.

Sotsiokultural yondashuv (Vigotskiy): Birgalikdagi ijro va muloqot ijtimoiy me'yorlarning ichkilashtirilishiga olib keladi.

Estetik tarbiya: Badiiy obraz axloqiy mazmunga kirish eshigidir: o'quvchi qadriyatni "ko'rib", "eshitib" va "his qilib" qabul qiladilar va o'rganadilar.

Kompetensiyaviy yondashuv: Teatr fuqarolik, kommunikativ, madaniy savodxonlik kompetensiyalarini bir vaqtda rivojlantiradi.

Mavzuning dolzarbligi. Teatrning interfaol tabiati (rolga kirish, improvizatsiya, forum-teatr) o'quvchini tomoshabindan faol subyektga aylantiradi. Milliy liboslar, kuy-qo'shiqlar, maqollar, xalq ertaklari va tarixiy obrazlar orqali qadriyatlar jonli va kontekstli shaklda ko'rsatiladi. Bu, ayniqsa, boshlang'ich va o'rta sinf yoshida kuchli ta'sir ko'rsatadi.

Maqsad va vazifalar

Maqsad: milliy teatr merosi va sahna faoliyatlari orqali o'quvchilarda milliy qadriyatlarni anglash, ularga ijobiy munosabat va amaliy xulqqa ko'chirish kompetensiyasini shakllantirish.

Vazifalar:

- 1) Maktab/milliy teatr repertuaridan mavzuga mos asarlar tanlash.
- 2) 8–10 darslik modul yaratish: tayyorgarlik → tomosha/ijro → muhokama → refleksiya.
- 3) Rolga kirish, sahna nutqi, pantomima va forum-teatr usullarini joriy etish.
- 4) Baholash uchun so'rovnoma, kuzatuv varaqasi va portfel mezonlarini ishlab chiqish.

Kichik keys: "Ikki yo'l" etyudi

Qahramon oson pul va halol mehnat o'rtasida qoladi. Guruhlar sahna ko'rinishi tayyorlaydi; tomoshabinlar forum-teatr tamoyiliga ko'ra sahnaga kirib, qahramon tanlovini o'zgartirishga urinadi. So'ng "Nega bunday tanlov?" savoliga dalillar yoziladi. Model halollik, sabr va mas'uliyat qadriyatlarini amaliy tajriba orqali mustahkamlaydi.

Muammolar va yechimlar

Vaqt cheklovi: mashg'ulotni 5–10 daqiqalik bloklarga bo'lish. Uyatchan o'quvchilar: sahna orti rollari (yoritish, musiqa, rekvizit, afisha) orqali inklyuziya. Resurs kamligi: minimal rekvizit (ro'mol, belbog', fon), milliy kuylar fonogrammasi va maktab zali yetarli. Bahsli mavzular: "hurmatli kelishmovchilik" qoidalari va ko'p nuqtayi nazarni tan olish.

Muhokama. Teatr o'quvchini "kuzatuvchi"dan "ijodkor"ga aylantiradi; bilimlar hissiy tajriba bilan mustahkamlanadi va kundalik xatti-harakatga ko'chadi. Jarayon boshqa fanlar bilan integratsiya qilinishi mumkin: tarix, ona tili, musiqa, texnologiya.

Amaliy tavsiyalar

- 1) Har chorakda kamida bitta mini-spektakl yoki teatrga tashrif rejalashtiring.
- 2) Har darsda 5 daqiqalik "issiq stul" yoki qisqa improvizatsiya qo'llang.
- 3) Tomoshadan so'ng 10 daqiqalik yozma refleksiya va 5 daqiqalik "fikr devori"ni odat qiling.
- 4) Ota-onalar va mahalla bilan hamkorlikda "Qadriyatlar haftaligi" o'tkazing.
- 5) O'qituvchi uchun oddiy rubrika va kuzatuv varaqasini bir betda saqlang, darsda to'ldiring.

Xulosa

Milliy teatr — milliy xotira va ma'naviyatning jonli maktabi. Rejalashtirilgan tayyorgarlik, ijro/tomosha, muhokama va refleksiya bosqichlari orqali halollik, mehnatsevarlik, mehr-oqibat, kattaga hurmat va vatanparvarlik singari qadriyatlar o'quvchi ongida barqaror shakllanadi.